

Кримінський В.В.

аспірант,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ ПІВНІЧНОЇ ТА ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ У «ВОЄННІЙ ДОКТРИНІ» МИХАЙЛА КОЛОДЗІНСЬКОГО

У праці Михайла Колодзінського «Українська воєнна доктрина» у третьому розділі чітко артикульовано роль і місце в українських визвольних змаганнях українців Північної та Південної Америки. Автор доктрини відводив їм особливу роль у цих подіях і, попри їхню географічну віддаленість, не нехтував їхнім потенціалом у справі визвольної боротьби.

Починаючи безпосередній аналіз місця і ролі еміграції, слід звернути увагу на загальний контекст створення доктрини. Текст був написаний у 1936-38 рр., коли гостро відчувався майбутній світовий конфлікт, головним питанням того часу була конфігурація союзних коаліцій та ступінь готовності кожного [4, с. 172]. Для Михайла Колодзінського було очевидно, що майбутня війна не оминула б українських територій, ба більше, він, як і ОУН, до якої належав, чекали на цей новий конфлікт, як на черговий «шанс історії», що вже переживали в 1917-1920 рр. Тепер їхнім завданням було краще підготуватися та максимально використати цю ситуацію [7, с. 54]. Така логіка подій не виглядає унікально українською в період міжвоєнної Європи. Роблячи загальний огляд тогочасного політико-ідеологічного становища в Європі загалом та у Східній Європі зокрема, можна констатувати, що до схожого сценарію готувалися, як бездержавні праві рухи, наприклад, Усташі в Хорватії, та державні, як «Легіонери» в Румунії. Безумовно, що виключенням не служать й праві організації Польщі, Угорщини, та навіть стратегії великих гравців, як то Великої Британії, Франції, Німеччини та навіть Радянського Союзу. Отож, коли весь світ перебував у передчутті катастрофи, що насувалася, кожен був в пошуках чіткого плану, який, як інструкція, до виконання був би точним дороговказом до поставленої мети [5, с. 67].

Питання цілей у цей час також мало особливо важливий вимір, адже з наближенням війни мета ставала амбітнішою. Великі цілі для своєї

діяльності ставив і Михайло Колодзінський, що висував ідею створення українського імперського утворення, як головного вислідку визвольної боротьби [4, с. 73]. Роблячи аналіз генези такої ідеї, слід зазначити, що головною тезою того часу було вимагати великого, а головною проблемою – відповідь на питання пошуку місця України на політичній мапі світу [6, с. 400]. Таким чином, головна думка автора полягала у тому, аби запропонувати не просто воєнну доктрину чи план боротьби, але й окреслити кінцеві політичні цілі в географічній площині. Колодзінський дійшов висновку, що майбутня українська держава можлива лише у вигляді імперського великого політичного утворення. На підтвердження такої логіки він наголошував, що великий простір між Чорним морем та Далеким Сходом вимагає контрольованості у тій чи іншій мірі, такий контроль може бути здійснено в силу географічних, соціальних, політичних, економічних особливостей виключно імперським формуванням [3, с. 314-315]. Для постання майбутньої імперії, вважав автор доктрини, повинні бути залучені всі українські сили: від місцевого населення до української еміграції. Особлива роль відводилася українцям, що проживали в Північній Америці, зокрема в США та Канаді, що було продиктовано політичним та економічним становищем цих країн.

Основою для таких міркувань Колодзінського був історичний досвід, зокрема подій XIX століття в Італії, а саме історії з Джузеппе Гарібальді, який прибув з-за меж Італії на Апеннінський півострів, зібравши за кордоном загін, котрий допоміг італійцям об'єднатись в одну державу. Для підсилення ефекту важливості сили еміграції під час повстання він розглядав приклад польської еміграції, яка під час подій 1917-1920-тих років повернулася на територію Польщі і вступила до лав польського війська [1, с. 152].

Колодзінський в своїх поглядах щодо місії еміграції є доволі рішучим, пишучи: «Боротьба за визволення в нинішніх часах є дуже складна. До цієї боротьби треба втягнути всіх, що мають кровні зв'язки з українським народом, що відчують в душі атавістичний гімн належати до української нації без огляду на це, чи живуть вони тепер на українських землях, чи в міліонових містах Чикаго і Нового Йорку, чи в пралісах Парани і Аргентини» [1, с. 141].

Автор тексту не позбавлений відчуття реальності та бачить реальні проблеми денационалізації української громади. Виходячи із такої небезпеки, він пропонує чіткі кроки для вирішення проблеми. Попри цю

зідалізованість, автор зазначає на доволі конкретних кроках, які слід зробити ОУН на «північному» материку, він пише: «Праця української еміграції в Канаді зводилася: 1) Зорганізувати в рядах ОУН всіх українців, які живуть на американському континенті, щоби оберігти їх від денационалізації, задержати для української нації; 2) Приготовити еміграцію політично і військово для боротьби за визволення України; 3) Підпомагати український націоналістичний рух в нинішній боротьбі морально і матеріально» [1, с. 142-143].

Переходячи до конкретного аналізу пропонованих автором способів використання української еміграції у майбутньому, слід зауважити, що Колодзінський все ж головну роль відводив військовій та політичній складові.

Щодо військового аспекту, він зазначає: «Нам треба використати Америку там, де її можна буде використати з найбільшим вислідом для нас. Це станеться тоді, коли українська молодь в Америці буде вступати громадно в ряди активної, американської армії, а передовсім до морської та воздушної фльоти... Такі старшини може будуть мусіли перебрати на себе організування української фльоти і летунства вже в найближчій будучності» [1, с. 154].

Пишучи про США та Канаду, автор зауважує про військову й політичну близькість цих країн із Великою Британією, враховуючи таку близькість, він вважає за доцільне використати й саму Британію. Його план полягає в тому, що велика кількість українців у США та Канаді повинні надавити на власні уряди для того, аби ті в свою чергу чинили тиск на Британію з вимогою допомоги українському національному рухові у його боротьбі. Сама ОУН як єдиний представник політичної і військової влади даного руху, повинна також, за задумом автора, виходити на контакт з урядом Великобританії і добиватися технічної допомоги та політичної підтримки, що в результаті повинно заставити уряд Британії все ж надати допомогу українському національному рухові [1, с. 154].

Підводячи підсумок, слід зауважити, що для Михайла Колодзінського роль української еміграції є однією із важливих складових у справі визвольної боротьби.

Його думки для нас сьогодні виглядають фантастичними, але в умовах часу, в котрому жив автор, такі думки були притаманні були не лише йому одному. Очевидно, що ціла плеяда так званого «молодого» крила ОУН, хоча би частково розділяла його погляди [2, с. 253].

Список використаних джерел:

1. Архів ОУН у Києві, ф. 1 (Провід ОУН), оп. 2, спр. 466, арк. 1-196.
2. Зайцев О. Военна доктрина Михайла Колодзінського / Олександр Зайцев // Україна модерна. – 2014. – № 20. – С. 245–256.
3. Зайцев О. Український інтегральний націоналізм 1920–1930-х років: Нариси інтелектуальної історії / Олександр Зайцев. – Київ: Критика, 2013. – 483 с.
4. Лісіна С.О. Військовий теоретик ОУН – Михайло Колодзінський. // Вісник НУ «Львівська політехніка» «Держава та армія» / відп. ред. Л.Є. Дещинський. – № 693. – 2011. – С. 170–175.
5. Сміт Ентоні Д. Культурні основи націй. Ієрархія, заповіт і республіка / Ентоні Д. Сміт. – К.: Темпора, 2009. – 387 с.
6. Посівнич М. Полковник Михайло Колодзінський: военний теоретик і практик ОУН / Микола Посівнич // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність.. – 2012. – № 22. – С. 400.
7. Hroch M. Social Precondition of National Revival in Europe. A Comparative Analysis of the Social Composition of Patriotic Groups among the Smaller European Nations / M. Hroch. – Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1985. – P. 213.

Назарук М.В.

аспірант,

*Національний університет водного господарства
та природокористування*

РОЗВИТОК ЗАЛІЗНИЦЬ НА ТЕРИТОРІЇ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ В ПЕРІОД ЇХ ПЕРЕБУВАННЯ У ВЛАСНОСТІ ПРИВАТНИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

Умовно можна вважати, що залізниці на території Волинської губернії перебували у власності приватних акціонерних товариств з 1871 р., коли було відкрито першу залізничну лінію на території Волинської губернії [1, с. 153], до 1895 р., коли Південно-Західні, до яких в той час відносилася переважна більшість залізниць на території Волинської губернії, стали державними [2, с. 99].

Кінець 60-х – 70-і рр. XIX ст. вважаються економічним піднесенням Російської імперії. Цьому посприяло проведення в державі ряду реформ, а також новий підхід уряду до організації будівництва залізниць в